

Մ Ա Յ Ր Է Ա Յ Ր Ե Ն Ի Գ Ո Ւ Մ

Լ Ո Ւ Ր Ե Ր Մ Ա Յ Ր Է Ա Յ Ր Ե Ն Ի Գ Ո Ւ Յ

Գնդեվանքի վերանորոգումը.—Դարավազագի Գընդեվազ գյուղից ոչ հեռու, Արփա գետի ձորաբերանին, դեպի Ջերմուկ տանող ճանապարհին, գտնվում է պատմական Գնդեվանքը, որը 10—11-րդ դարերի հայ ճարտարապետության հիանալի կոթողներից մեկն է:

Հնությունների պահպանության կոմիտեն սկսել է վանքի վերանորոգումը և շրջակայքի բարեկարգումը: Արդեն վերականգնված են ինչպես եկեղեցու, այնպես էլ գավթի պատերը, ամրացվում ու նորոգվում է ծածկը:

Գնդեվանքի վերանորոգման ծախսերի մի մասը հոգացվում է Գ. Կյուլպենկյան հաստատության միջոցներով:

Ա. Լաստիվերտցին ուներեն.— Լենինգրադում բնակվող երիտասարդ հայ գիտնական-պատմաբան Կ. Յուզբաշյանը ուներեն է թարգմանել 11-րդ դարի (նշանավոր հայ պատմիչ Արիստակես Լաստիվերտցու «Պատմություն»-ը: Թարգմանությունը շուտով լույս կտեսնի Մոսկվայում՝ «Արևելքի ժողովուրդների գրական հուշարձանները» մատենաշարով:

Անցյալ աշնանը Ա. Լաստիվերտցու աշխատությանը նվիրված հետաքրքիր գեկուցումով երիտասարդ գիտնականը հանդես եկավ Օքսֆորդում, բյուզանդագիտության 13-րդ միջազգային համագումարում:

Ժիրայր Օրագյանի ցուցահանդեսը.— Երևանում բացվեց իտալահայ նշանավոր գեղանկարիչ Ժիրայր Օրագյանի նկարների ցուցահանդեսը, որը կազմակերպել էր Հայաստանի նկարիչների միությունը: Դա Օրագյանի գործերի առաջին ցուցահանդեսն էր Հայաստանում: Ցուցադրված էին շուրջ 100 կտավներ:

Ցուցահանդեսը մեծ հետաքրքրություն առաջ բերեց արվեստասեր հասարակականության շրջանում:

Հարկ է նշել, որ տաղանդավոր նկարիչը ցուցադրված իր կտավները սիրով նվիրել է հայրենիքին:

Ուրարտական որմնանկարներ.—Անցյալ՝ 1986 թ. պեղումների ժամանակ հնագետները ուրարտական հիմնավորք էրեբունի քաղաքի թագավորական պալատի գահասրահում (Արգիշտի առաջինի շրջան) հայտնաբերեցին ուրարտական որմնանկարների (ֆրեսկո) քեկորներ: Որմնանկարները պատկերում են որսի տեսարաններ, կատարված են մեծ վարպետությամբ և վկայում են ուրարտացիների բարձր գեղարվեստական զարգացման մասին: Բացառիկ հետաքրքրություն է ներկայացնում ներկերի թարմությունը և նկարների բովանդակությունը:

Ուրարտական նոր արձանագրություններ.—Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի հրատարակչությունը վերջերս լույս ընծայեց հնագետ-պատմաբան Ն. Հարությունյանի «Կարմիր բլուրի ուրարտական նոր արձանագրությունները» արժեքավոր աշխատությունը: Գիրքը խմբագրել է Վրաստանի գիտությունների ակադեմիայի իսկական անդամ Գ. Մելիքիշվիլին:

Գիրքը նվիրված է ուրարտական Թելշեբաինի քաղաք-միջնաբերդի (Կարմիր բլուր) պեղումների ժամանակ հայտնաբերված ուրարտական մի մեծ արձանագրության (7-րդ դար մ. թ. ա.) թարգմանությունը և մեկնաբանությանը: Այդ արժեքավոր ուսումնասիրությունը, ինչպես նաև արձանագրությունը, մեծ նշանակություն ունեն Թելշեբաինի քաղաքի և Արարատյան դաշտի պատմության, մանավանդ Հայաստանի ուրարտական շրջանի մշակույթի ուսումնասիրության տեսակետից: Արձանագրությունը կարևոր է նաև այն տեսակետից, որ այն պարունակում է մեծ քանակությամբ, մինչև այժմ անհայտ,

ուրախության բառեր ու դարձվածքներ, որոնք զգալի չափով հարստացնում են ուրարտական լեզվի բառապաշարը և քերականությունը:

Պեղումներ Արթիկում.—Ահա վեց տարի է, ինչ հնագետները պեղումներ են կատարում Արթիկում: Պեղումները հետաքրքիր նյութեր են տալիս մեր թվագրությունից առաջ 13—7-րդ դարերի մշակույթի վերաբերյալ: Տուֆ քարի շերտերում հայտնաբերվել են թագմաթիվ գերեզմաններ՝ փորված քարաշերտերի մեջ:

Հատիճ գյուղի մոտ կատարված պեղումների ժամանակ հնագետները գտել են պղնձի դարի շրջանի շերտեր: Այդ շրջանին են պատկանում հայտնաբերված հետաքրքիր բնակարանները, որոնցից մեկում տեղավորված է եղել բրուտանոց: Վերջինում հայտնաբերված են մեծ քանակությամբ զանազան չափերի խեցեղեն քանդակներ, որոնք պատկերում են տնային կենդանիներ: Հնագետների կարծիքով այդ քանդակները ունեն 5000 տարվա հնություն:

Մշակութային օջախներ.—Հայաստանի քաղաքներում, գյուղերում, ալաններում և խոշոր գործարաններում ներկայումս գործում են 1026 ակումբներ, շուրջ 2700 գրադարաններ և 21 թանգարաններ: Առաջիկա մի քանի տարում մշակութային այդ օջախների թիվը կավելանա 554-ով: Կատեղծվեն Այ. Սպենդիարյանի, Եղ. Չարենցի, Մ. Սարյանի տուն-թանգարաններ:

Լենինականում, Կիրովականում, Ղափանում, Գորիսում, Կամոյում, Դիլիջանում և մի շարք այլ քաղաքներում գործում են զավառագիտական թանգարաններ:

Ուսանողական թաղամաս Կիրովականում.—Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտը Կիրովականում ունի իր բաժանմունքը: Յոթ տարի առաջ այնտեղ սովորում էին 80 հոգի, իսկ այժմ սովորողների թիվը հասել է 970-ի:

Ներկայումս կառուցվում է ուսանողական մի ամբողջ թաղամաս՝ 1500 սովորողների համար: Կառուցվելու են չորս ուսումնական և չորս լաբորատոր շենքեր, սպորտային սրահ, հանրակացարան՝ 500 հոգու համար, և ուսանողական այլ շենքեր:

Դեղորայքի գործարան.—Երևանի արվարձաններից մեկում՝ Ավանում, կառուցվում է դեղորայքի գործարան: Ծինարարական աշխատանքներն արդեն ավարտվել են, սկսվել է մեքենաների և կահավորանքի տեղադրումը: Այս տարի գործարանը կթողարկի միլիոնավոր ռուբլու արժողության զանազան դեղորայք՝ պատրաստված զանազան բույսերից:

Գործարանը լրիվ կարողությամբ կաշխատի այս տարվա վերջերին:

Երևանյան ավտոմեքենաներ.—Երևանի ավտոմոբիլային գործարանը, որը ուներեն կրճատ կոչվում է «ԵրԱՆ», վերջերս սվեց իր առաջին արտադրանքը: Մի քանի տասնյակ գեղեցիկ մեքենաներ բաշխվեցին հանրապետության առևտրական հիմնարկներին: Գեղեցիկ, հաճելի տեսքով և գույնով այդ մեքենաները ունեն ծածկված թափք և հարմարեցված են զանա-

զան տեսակի մեքենաներ և ապրանքներ փոխադրելու:

Գործարանի կառուցմանը և արտադրության յուրացմանը մեծ օգնություն ցույց տվեցին Մոսկվայի և Հապորոմիի ավտոմոբիլային աշխատողները: Գործարանին կից ստեղծված է ուսումնարան, ուր սովորում են 600 երիտասարդներ: Ուսումնական տեղերը հետո նրանք աշխատելու են իբրև մասնագետ-քանվորներ: 1967 թ. գործարանի արտադրանքը կրկնապատկվելու է, գործի կդրվեն նոր արտադրամասեր:

Նոր թաղամաս Երևանում.—Մայրաքաղաքի նորակառույց թաղամասերի թիվը մեկով ևս ավելացավ: Դա Արարատյան կոչվող թաղամասն է, որը հիմնվել է 1968 թվականի ընթացքում: Թաղամասը գտնվում է Նոր Մայրաթիաղի մոտ, Շահումյանից դեպի Սպանդարյան հրապարակը տանող նորակառույց ճանապարհի եզրին:

Տարեկերջին շահագործման հանձնվեցին ութ բազմահարկ շենքեր: Ավելի քան 1000 ընտանիք այստեղ բնակարան ստացավ: Նորաբնակների թվում են Նոր Կողբ ավանի բնակիչների մի մասը: Ինչպես հայտնի է, այս ավանը քանդվելու է և նրա տեղ լինելու է Երևանյան լիճը:

1967 թվականին նոր թաղամասի շինարարությունը ավելի լայն ծավալ է ընդունելու: Կկառուցվեն 5—8 հարկանի բազմաթիվ նոր շենքեր, դպրոց, մանկապարտեզ, կինոթատրոն, խանութներ, ճաշարան և այլն:

Վերելակների գործարան.—Հայաստանի արդյունաբերական ձեռնարկությունների թիվն ավելացավ մի նոր, հետաքրքիր գործարանով՝ շահագործման հանձնվեց Սպիտակի (Համամու) վերելակաշինական գործարանը: Արդեն յուրացված է վերելակների անընդմեջ թողարկումը, և Սովետական Միության զանազան ծայրերն են ուղարկվել առաջին վերելակները: Կառուցվել են նոր արտադրամասեր և անհրաժեշտ շենքեր:

Գործարանն արտադրում է 6-ից 12 հարկանի շենքերի համար արագընթաց վերելակներ, որոնք գեղեցիկ տեսք ունեն և ավտոմատ կերպով փակվող ու բացվող դռներ: Գործարանը մեծ թվով հաշտեր է ստացել Մոսկվայի, Խարկովի, Թբիլիսիի, Երևանի և այլ քաղաքների շինարարական կազմակերպություններից:

Գազը կենցաղում և տնտեսության մեջ.—Ընդամենը վեց տարի է, ինչ Հայաստանը բնական գազ է ստանում Բաքվից: Այդ ժամանակամիջոցում այն լայն տարածում է ստացել ինչպես ժողովրդի կենցաղում, այնպես էլ արդյունաբերության մեջ:

Ներկայումս 185 արդյունաբերական ձեռնարկություններ գազը գործ են ածում իբրև վառելիք: Ամբողջ Հայաստանում 185000 ընտանիքներ գազ են գործածում կենցաղային կարիքների համար: Օրական ծախսվում է 3500000 խ/մ գազ: Այդ քանակության մոտ մեկ երրորդը գործ է ածվում արդյունաբերական կարիքների համար՝ քիմիական արդյունաբերության մեջ իբրև հումք:

1967—70 թվականներին բնական գազ կատանան ևս 235 000 ընտանիքներ: Հայաստանի 13 քաղաքներ ու շրջանային կենտրոններ արդեն բնական գազ են ստանում:

Այժմ աշխատանքներ են տարվում գազ մատակարարելու Սևանա լճի ափագանի չորս շրջանների և կրասնոսելսկի շրջանի գյուղերին: Այդ նպատակի համար կառուցվում է գազամուղ՝ 260 կմ երկարությամբ: Գազամուղն անցնելու է այդ շրջանների 104 գյուղերով, որոնք ունեն շուրջ 200000 բնակչություն կամ ավելի քան 36000 ընտանիքներ: Գազամուղի կառուցման աշխատանքները կավարտվեն այս տարվա աշնանը:

Արփա—Սևան գետնուղու կառուցումը.—Ինչպես հայտնի է, այս գետնուղին (թունելը) Հայաստանի խոշորագույն և կարևոր կառուցումներից մեկն է, որը հնարավորություն կտա Արփա գետի ջրերը ուղղել դեպի Սևան և պահպանել լճի ներկա մակերևույթը:

Գետնուղու ընդհանուր երկարությունը լինելու է 48 կմ: Մինչև օրս, այսինքն շուրջ երկու տարվա ընթացքում (1965—1966), փորված է 6140 մետր, որից 3854 մետրը քետոնապատված է: Նախորդ երկու տարիները (1963—1964) հիմնականում ծառայել են շինարարության նախապատրաստման համար՝ ճանապարհների, բամբուրական ավանների, դեպի գետնուղին տանող նախախորշերի կառուցում և այլն:

Մինչև հիմա գետնուղու փորումը կատարվում էր հինգ կիլոմետրից: 1967 թ. այդ կետերի կամ նախախորշերի թիվը կավելանա երեքով: Ուրեմն փորման աշխատանքները կկատարվեն ութ տարբեր կե-

տերից: Ծինարարները պարտավորվել են այս տարի փորել և քետոնապատել 6486 մետր գետնուղի:

Մխչյան գյուղի ջրհան կայանը.—Արտաշատի և Վեդու դաշտերն ու այգիները ոռոգելու համար տարեկան ծախսվում է 120 միլիոն խ/մ ջուր: Այդ ջուրը գալիս է Սևանից՝ Հրազդան գետով, և ապա Արտաշատի ջրանցքով:

Ինչպե՞ս անել, որ այդ ջուրը խնայվի, մնա Սևանում: Չէ՞ որ լճի մակերեսը իջնում է:

Այս խնդիրը լուծելու համար Հայաստանի ջրաշինարարները ձեռնամուխ են եղել մի շատ հետաքրքիր և խիստ կարևոր կառուցման՝ Մխչյան գյուղի ջրհան կայանի շինարարության:

Ջուրը վերցվելու է Հրազդան և Սևջուր գետներից: Հատուկ ջրանցքի միջոցով Սևջուրը միացվելու է Հրազդանին: Միացման կետում կառուցվելու է բարձր ամբարտակ, որով ջրի մակերևույթը բարձրանալու է 51 մետրով: Ջուրը հոսելու է դեպի ջրհան կայանը: Ծանապարհին, մինչև ջրհան կայանը, կառուցվելու է 22 կմ երկարությամբ ջրանցք, որով պիտի հոսի ջրի մի մասը՝ ոռոգելով շրջակա գյուղերի դաշտերն ու այգիները: Ջրի մյուս մասը, հասնելով Մխչյանի ջրհան կայանին, վեց հզոր մեքենաներով բարձրացվելու է 77 մետրով և թափվելու է Արտաշատի ներկա ջրանցքը, որով և ոռոգվելու է Արտաշատի և Վեդու շրջանների դաշտերն ու այգիները:

Արտաշատի ջրանցքով տարեկան հոսելու է 120 միլիոն խ/մ ջուր, այն տարբերությամբ միայն, որ այդ ջուրը վերցվելու է ոչ թե Սևանից, այլ Հրազդան և Սևջուր գետներից:

